

Pērku pili par latu!

Turpinājums. Sākums 13.lpp.

«Cik šie «biznesa plāni» bija nopietni, šodien nav vērts apspriest, galvenais toreiz bija atrast kādu, kas ar mieru pili ieguldit līdzekļus. Taču, par nožēlu, rajona iepriekšējā vara atteicās ar viņu par šīm lietām runāt,» saka Valdemārs. Vārdu sakot, kundzei tika izskaidrots, ka jau laikus 1916.gadā grāfi Plāteri no Krāslavas aizbrauca un atgriezās tikai 1920.gadā, kad te jau bija Latvijas Republika. Pili nacionalizēja. Toreiz atsavināja visus lielos muižas īpašumus. Tam nebija nozīmes, vai zemes īpašnieks bija grāfs vai barons, krievu muižnieks vai latviešu muižnieks, bet tika uzskatīts, ka muiža kā tāda ir saimnieciski jāiznīcina. Stučka bija paspējis muižniekiem visu atņemt, un tauta to bija akceptējusi. Pēc lielnieku padzišanas zemnieki prasīja zemi un valsti bija jābūt iekšējam mieram. Tādējādi bijušajiem īpašniekiem parasti atstāja tā saucamos saimniecību centrus, bet par pārējo, ko noņēma, nekādu kompensāciju neizmaksāja, kaut gan sociāldemokrāti ar Zemnieku savienību par šo jautājumu cīnījušies uz dzīvību un nāvi.

Tāpat zināms tas, ka no grāfu Plāteru zemēm — pāris desmit tūkstošiem desetiņu, kas būtībā bijusi visa Krāslava un tuvākie pagasti, atstāja 50 hektārus. Taču, kā jau sākumā teicu, Krāslavas pils pēdējā īpašniece grāfiene Marija Plātere atlikušo zemi pārdeva un aizbrauca uz Spāniju. No 1923.gada līdz 1972.gadam pils

fondu. Jumts vairs netek, bet vēl lielāka nauda vajadzīga, lai nostiprinātu pamatus. Ko darīt ar Latvijas pili šodien, lai tās nesagrūtu pavisam? Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas ekspertīzes daļas vadītājs Jānis Rādiņš un citi speciālisti uzskata, ka tās operatīvi jāprivatizē, — cita ceļa nav. Tikai viena problēma — nav jau to pretendentu. Bagātās firmas, kas tādas izskatās Latvijas nabadzīgās sabiedrības acīs, var atļauties nopirkt mercedesu vai pagrabu, varbūt pirmo stāvu Rīgas centrā, bet ne jau tādu objektu kā Krāslavas pils. Arī romantiskā Stāmerienas pils ar torniņiem stāv tukša. Savulaik par to izrādījies interesi Golfa klubs, taču entuziasmu laikam noplacina ekonomiskie aprēķini: nauda, kas jāiegulda pils un parka restaurācijā, laba golfa laukuma izveidē, vismaz tuvākajos piecos gados nerentējas. Nekārdina pat tas, ka Latvijā kultūras pieminekļu īpašnieku atbrīvo no īpašuma nodokļa un ka Saeimā tiek slīpēts projekts, lai samazinātu arī apgrozījuma nodokli attiecībā pret naudas summām, kas tiek izlietas pīļu restaurāšanai un uzturēšanai. Tādējādi, ja pils domā privatizēt, tad pagaidām vienīgā cerība tiešām ir bagātie ārzemnieki, bijušie grāfi, baroni, muižnieki.

Taču kā viņiem pils atdot, ja par vēstures spara rata atskaites punktu Latvijā uzskata 1940.gadu, nevis gadsimta sākumu? Kā atdot bijušo īpašumu, ja joprojām netiek atzīts tas, kas ar muižniekiem, grāfiem, baroniem te tika izdarīts starp abiem pasaules kariem, nav bijis vēsturiski īsti godīgi? Izeju meklē arī Krāslavas rajona jaunā vadība: pērnā gada septembrī tā Ministru kabinetam uzrakstīja vēstuli ar lūgumu pili nodot rajona īpašumā. Acīmredzot, lai mēģinātu ielēkt jau aizgājušā vilcienā, kundzei no Spānijas tiks piedāvāts Krāslavas pili vismaz nopirkt. Iespējams, kaut vai par latu, ja tikai viņa apņemtos šīs unikālās drupas savest kārtībā.

Ministru kabinets pagaidām klusē. ♦

ekā bija Krāslavas valsts latviešu ģimnāzija, vēlāk — vidusskola. Tādējādi, lai gan markīzu titulu Marijas kundzes dzimtai piešķīris pats Spānijas karalis Kārlis II 1681.gadā, viņa nevar pretendēt uz īpašumu Latvijā, kas reiz jau atsavināts un pārdots.

Līdz ar to kontakti ar kundzi pārtrūka, bet Krāslavas pils durvis ar visu priekšskaramo atslēgu, kas norobežoja telpu, kurā tika atrasti vērtīgie sienu gleznojumi, atkal ir izzāģētas un aizvestas nezināmā virzienā. Paldies vietējiem «entuziastiem», ka viņi ar aerosoliem vismaz nav nopūtuši sienu gleznojumus, jo mūsdienu «freskas» uz pils citiem mūriem jau parādījušās. Piemēram, teksts tāds: «Reklama! Inta, Vita, Gita sniedz intīmus pakalpojumus, telefons...» Skarbi, bet patiesi.

Pilis var glābt tikai bagātais. Un tas šodien nav vietējais

Arī Ēdoles pils, neskatoties uz to, ka tās bijušais īpašnieks barons Ulrihs fon Bēns ar dzīvesbiedri ir izstrādājis pils atdzimšanas koncepciju un šad tad piesviedis arī kādu naudas piešprīci, ir bēdīgā stāvoklī. Tās skaistumu spēj novērtēt tikai pārāk eksotiski noskaņoti jaunieši, kas šajās pagastam piederošajās drupās šad tad sarīko kādu pasākumu. Umurgas pils glābšanai entuziasti nodibinājuši

Māksliniece Daiga Lapsa:
 «Es milu tos cilvēkus, kas vēl nāk uz pili. Kāds vecītis — grāmatas lasīt, kāda tantiņa pa pils parku staigā ar sunīti. Jūs varētu par mani pasmieties, bet tur, augšā kalnā, valda aristokrātiska noskaņa. Kādā vārdadienas naktī visi mani viesi staigāja ar svecēm pa pili un dziedāja, bet es stāvēju ārā, godavietā. Likās — pils pulsē. Gribas ar visiem desmit pieklidušajiem kakiem kopā apiet ap tiem mūriem. Cītreiz uzlienam pašā augšā — ar arbūzu un kafijas kannu, dzeram, liksmojam. Vienu brīdi kāds tur bija sadomājis kārties: redzējām sakrautu sarkano ķieģeļu kaudzi un cilpu... Pils parkā aug viena melna egle. Ja paej apakšā, jūties kā zem raganas. Trīs pūculēni izbāž galvu un pikst. Es apbrīnoju, kā nevienam neko tādu nevajag.

est Diena, 1995, 28. janvāris